

RÅD OCH ANVISNINGAR

i anslutning till kollektivavtalen för de ombordanställda, innefattande bl a tolkningar av vissa avtalsföreskrifter och beräklandet av olika lönetillägg, utarbetade av Sveriges Redareförening i samråd med Sveriges Fartygsbefälsförening, Svenska Maskinbefälsförbundet och Svenska Sjöfolksförbundet (januari 1983). Arbetstagarorganisationernas engagemang i dessa Råd och Anvisningar berör endast det egna organisationsområdet.

1. Allmän tjänst

I § 22 mom. 1 i sjöfolksavtalet återfinns bestämmelser beträffande allmän tjänst. Visst lönetillägg utgår till dem som anställts i sådan tjänst. Bestämmelsen om detta tillägg återfinns i § 22 mom. 2.

2. Anställningsavtal

Anställningsavtal skall enligt 4 § sjömanslagen upprättas skriftligt. För att förhindra tvister skall en muntlig anställningsöverenskommelse bekräftas skriftligt med angivande av från vilken tid lön och övriga förmåner utgår.

3. Arbetarskydd

Denna fråga regleras av föreskrifter i 1965 års lag om säkerhet på fartyg (SFS 1965:719) och tillämpningskungörelsen (SFS 1965:908) samt i för fartyget tillämpliga kungörelser utfärdade av Sjöfartsverket ävensom genom av Sjöfartens Arbetarskydds nämnd utsända cirkulär och meddelanden i olika skyddsfrågor. Se även av nämnden utgivna ”Instruktion för skyddsombud” och ”Instruktion för skyddskommitté”.

Befälhavaren skall, i enlighet med ”Lag om säkerhet på fartyg” 7 kap 3, § § 8-9, verka för att de anställda utser skyddsombud och i förekommande fall väljer skyddskommitté. Det bör uppmärksammas att i val av skyddsombud äger samtliga ombordanställda rätt att delta. På fartyg där fler skyddsombud än ett utses bör av de utsedda ett väljas till huvudskyddsombud.

Rederierna skall tillställa fartygen cirkulär och meddelanden från Sjöfartens Arbetarskydds nämnd så snabbt som möjligt. Det åligger befälhavarna att tillse att meddelanden anslås på lämplig plats och att cirkulär och övriga under denna punkt nämnda handlingar är tillgängliga för skyddsombud och skyddskommittéer. Cirkulären bör insättas i därför avsedd pärm.

4. Arbetets art; begränsning i vissa fall

Se respektive avtals bestämmelser angående begränsning av arbetets art vid t ex veckoslut och liknande. Härutöver har tid efter annan förekommit tvister om huruvida vissa arbetsuppgifter ingår i t ex vaktjänst, ordinarie arbete under helgdag till sjöss eller kan förläggas till annan tid på dygnet. I slutet av till dessa Råd och Anvisningar fogad cirkulärbilaga återfinns i sammandrag ett antal exempel på sådana tvister.

5. Arbetslöshetslön

Arbetslöshetslön utgår till befälhavare och maskinbefäl enligt avtalens § 4 mom. 4, till styrmän, telegrafister och ekonomiföreståndare enligt avtalens § 6 mom. 4 och till övrig personal enligt sjöfolksavtalets § 5 mom. 10. Uppmärksammas bör att bestämmelserna om arbetslöshetslön och eventuell fri hemresa i samband härmed gäller samtliga ombordanställda, oavsett nationalitet.

Har den anställde vi fartygets förolyckande förlorat officiell handling, utan vilken han ej har möjlighet att söka anställning i Sverige eller hemlandet skall detta omedelbart anmälas till rederiet, vilket tillsammans med den anställde skall vidta åtgärder för att sådana handlingar snarast möjligt utfärdas.

Rätt till lön enligt ovannämnda bestämmelse föreligger även under den tid den anställde på grund av i föregående stycke omnämnda formella hinder ej kan söka ny anställning.

6. Arbetstidsbestämmelser

Arbetstidsbestämmelser återfinns i gällande sjöarbetstidslag samt i kollektivavtalen. Befälhavare ombord på fartyg där förutom honom mer än tre personer är anställda samt ekonomiföreståndare med minst sex underställda, är undantagna sjöarbetstidslagens bestämmelser. Även vaktfri maskinchef är undantagen sjöarbetstidslagens bestämmelser och skall således för honom ej gälla vad i maskinbefälsavtalets § 12 är angivet beträffande arbetstid för dagmän. Se §§ 9-12 för styrmän, §§ 12-15 för maskinbefäl, § 10 för telegrafister, §§ 10-15 för ekonomiföreståndare samt §§ 8-12 för sjöfolk. Se även vad som anförs under punkterna 60, 74, 75 och 76.

7. Automationstillägg

Automationstillägg utgår till maskinbefäl (maskinchefen är undantagen) enligt maskinbefälsavtalet § 2 mom. 3 i fartyg som framförs med periodiskt vaktfritt maskinrum. Därest fartyget normalt framförs med periodiskt vaktfritt maskinrum skall tillägget utgå även under tillfälligt avbrott i sådan drift med en varaktighet om högst 30 dagar i följd. Vid bruten månad skall tillägget utgå om fartyget drivits med periodiskt vaktfritt maskinrum minst 15 dagar.

8. Avgångsbidrag och avgångsersättning

Enligt § 30 mom. 7 i sjöfolksavtalet skall försäkring rörande avgångsbidrag vara tecknad enligt de regler som återfinns i mellan föreningen och förbundet träffad överenskommelse.

Försäkring om avgångsbidrag är kombinerad med en grupplivförsäkring som rederiet enligt avtal har tecknat i Arbetsmarknadens Försäkringsaktiebolag (AFA). Det bör observeras att ettvarrt rederi som är anslutet till föreningen och därmed har att uppfylla kollektivavtalets bestämmelser har tecknat försäkringsavtal med AFA enligt av försäkringsbolaget tillhandahållen anmälningsblankett. Därest så ej sker har rederiet att självt svara för de kostnader som kan uppkomma enligt mellan föreningen och förbundet träffat särskilt avtal. Rederi, som redan tecknat s k företagsförsäkring, behöver icke göra särskild anmälan därest fartygsbeståndet skulle utökas. Hänsyn bör dock tas härtill vid inbetalning av premieavgift. Nytt tillkommet rederi och då även partrederi bör i god tid före fartyget sätts i trafik teckna företagsförsäkring i AFA.

Befäl omfattas av Trygghetsöverenskommelsen SAF-PTK Trygghetsrådet ansvarar för verksamheten. Genom Trygghetsrådet kan avgångsersättning erhållas liksom annan hjälp vid uppsägning p g a arbetsbrist. Ytterligare information kan fås av respektive förbund eller direkt från Trygghetsrådet, Box 16291, 103 23 Stockholm, telefon 08/24 32 70.

Befäl är under vissa förutsättningar tillförsäkrade avgångsersättning. Befäl omfattas av tjänstegrupplivförsäkring som tecknas genom Sjöbefälens Pensionskassas försorg.

9. Avgångstid - meddelande om

Det är viktigt och nödvändigt att de ombordanställda genom anslag på lämplig plats (vid fallrepstrappan, landgången, eventuellt även i mässar eller dagrum) meddelas tidpunkten för inställelse ombord inför fartygets avgång.

För att undvika onödig irritation skall tidpunkten anges så noggrant som möjligt. Skulle de angivna tiderna ändras skall detta omedelbart antecknas på anslagstavlan (anslaget) eller på annat lämpligt sätt bringas till kännedom.

10. Avsked

Avskeds- och uppsägningsärenden handläggs av arbetsgivaren.

Befälhavaren har endast möjlighet att skilja sjöman från befattningen i fartyget enligt i sjömanslagen intagna bestämmelser. Det är därför angeläget att befälhavaren snarast underrättar rederiet i samband med skiljande av sjöman från befattning. Se även under p 21 "Fartygsnämnd".

Se vidare lagen om anställningsskydd (1974:12) § § 18-20 och sjöfolksavtalet § 26 mom. 2 och § 28 samt Redareföreningens cirkulär 154/1974 och 19/1975.

11. Avstickarresor

För ombordanställd i fartyg i regelbunden utomeuropafart bryter visserligen en enstaka och tillfällig europaresa den tid under vilken UE-tillägget skall utgå, men detta förorsakar icke att den anställde efter fartygets återinsättande i UE-fart skall behöva räkna ny karenstid för att erhålla tillägget UE-tillägget utgår ej under europaresa, men då fartyget på nytt insätts i UE-fart börjar tillägget ånyo att löpa utan karenstid. Se även p 72 "Utomeuropatillägg". Observeras bör att ingen anställd kan intjäna UE-tillägg genom fullgörande av karenstid.

12. Befordran

Bestämmelser härom återfinns i avtalen för styrmän § 3 mom. 6 och maskinbefäl § 3 mom. 6 samt ekonomiföreståndare § 3 mom. 4. I det fall befördrad befälsperson ej erhåller högre lön vid inplacering i ny åldersgrupp enligt här nämnda avtalsbestämmelse äger han bibehålla den lön han tidigare åtnjutit.

13. Behörighetsförordningen

Behörighetsförordningen återfinns i SFS 1982:892.

14. Bemanning

Se härom allmänna föreskrifter i 9 § sjölagen och 1980 års sjösäkerhetslag jämte sjösäkerhetsförordningen, behörighetsförordningen, förordningen om avveckling av bristmönstring, sjöarbetstidslagen och mönstringsförordningen. Beslut om minimibesättning finns infört i fartygets tillsynsbok, men skall också finnas anslaget på en lämplig plats ombord.

Beträffande avtalsföreskrifter, se avtalen för styrmän § 17 mom. 1 och maskinbefäl § 23 mom. 1, 2 och 3. Observera också Sjöfartsverkets kungörelse om vakthållning på bryggan på handelsfartyg (SJÖFS 1982:4) samt Sjöfartsverkets kungörelse om befattningshavare med behörighet att handha farlig last i fartyg (SJÖFS 1977:5).

15. Bostad ombord

Förutom till 1965 års säkerhetslag (SFS 719/65) och 1970 års bostadskungörelse (Sjöfartsverkets kungörelse 1970:A4) hänvisas beträffande maskinbefälet till maskinbefälsavtalets § § 8 och 9.

I princip skall paritet ifråga om yttinnehåll och inredning råda mellan de bostadsutrymmen som är avsedda för överstyrman, 1:e maskinist och därmed jämförbara befattningar. På motsvarande sätt skall paritet råda mellan bostadsutrymmen för 2:e styrman, 2:e maskinist och därmed jämförbara befattningar. Någon "millimeterrättvisa" skall dock icke behöva iakttas. Smärre avvikelser till förmån för den ena eller den andra kategorien kan sålunda ifrågakomma; dock skall eftersträvas att huvudprincipen enligt ovan följs.

16. Dagersättning (traktamente)

Föreskrifter beträffande sådan ersättning återfinns i respektive avtals § 5 för befälhavare och maskinbefäl, § 7 för styrmän, telegrafister och ekonomiföreståndare samt § 6 i sjöfolksavtalet.

Vid vederlagsledighet under fartygets hamnliggande bör särskilt uppmärksammas *sjöfolksavtalets* bestämmelser att traktamente icke utgår i de fall vederbörande kan erhålla kost och logi ombord. I det fall två eller flera ledighetsdagar åtnjuts under fartygs hamnliggande, skall dock traktamente utgå till ombordanställd som avreser till

annan ort än där fartyget befinner sig och ej under ledigheten till någon del tillgodogör sig kosthållet ombord. Besked härom skall dock i förväg ha lämnats till föreståndaren för ekonomiavdelningen. Särskilda bestämmelser gäller för fartyg som enligt förteckning omfattas av specialavtal.

Befälsavtalen skall *beträffande ledighet*, under vilken fartyget kvarliggert i hamn tolkas så, att befäl äger uppbära ersättning enligt § 5 p 2 under förutsättning att följande villkor uppfyllts. Vederbörande tillgodogör sig icke till någon del kosthållet ombord under dag, varom här är fråga och har i *förväg meddelat besked härom till föreståndaren för ekonomiavdelningen* eller dennes ställföreträdare. Ersättning utgår ej för del av dag. Ovanstående gäller även lördag/söndag i hamn då vederbörande är ledig och ej tillgodogör sig kosthållet

Ifråga om *dagersättning vid sjukdom*, då vederbörande icke är intagen på sjukhus, hänvisas till § 5 i avtalen för befälhavare och maskinbefäl, § 7 för styrmän, telegrafister och ekonomiföreståndare samt § 6 för sjöfolk. *Beträffande dagersättning till befäl* som vårdas utanför sjukhus i utlandet må framhållas, att något belopp icke är utsatt i avtalen. Redaren har härvid att utge "skälig ersättning". Denna varierar alltefter det land, där vederbörande uppehåller sig, varvid hänsyn tas bl a till kostnadsnivån i olika länder. Uppmärksammas bör att i sjöfolksavtalet är angivet att personal, som åtnjuter sjukvård på rederiets bekostnad och icke är intagen på sjukhus, skall erhålla viss i kronor angiven dagersättning. Beloppen är olika allteftersom vederbörande befinner sig i Sverige eller utlandet. För ombordanställd som ej *är svensk* gäller emellertid att vid vistelse i hemlandet utgår det lägre traktamentet.

Sjöfolksavtalet skall i avseende på kotersättning under resor tolkas på så sätt, att om rederiet icke sörjer för kost och logi, ersättning skall utgå för havda kostnader enligt reseräkning, dock med minst de belopp som framgår av tabellerna i § 6 i avtalet. Om möjligt bör i vart fall större utgifter styrkas med verifikationer.

Beträffande befälsavtalen gäller att i det fall kost lämnas ombord men icke bostad, antingen skillnaden mellan det högsta traktamentet och det näst högsta bör lämnas eller mot förhållandena ombord svarande bostad tillhandahållas. Under resa (enligt § 5 p 4) gäller, att med ersättning enligt p 3a avses ej ersättning enligt Not I och II eller Anm 2.

Det bör uppmärksammas att, för det fall anställd avmönstras på rederiets order i avvaktan på tillträde av ny befattning, förutom lön jämväl traktamente skall utgå under väntetiden. Samma gäller under väntetid före påmönstring. *Beträffande traktamentets storlek* hänvisas till avtalen.

I sjöfolksavtalet § 6 finns angivna traktamenten såväl vid *vistelse i Sverige som i utlandet*. medan i *befälsavtalen (§ 5)* det endast finns traktamenten i Sverige. *Vid vistelse i utlandet* ävensom vid resor bör som hittills för befälspersoner gälla att ersättning skall utgå för havda kostnader enligt reseräkning. I förra fallet föreligger inte hinder för att rederiet ombesörjer helinackordering eller motsvarande i land.

17. Dödsfall - lön vid

Se § 1 mom. 5 och 6 befälhavar-, § 3 mom. 10 och 11 styrmans-, § 3 mom. 6 telegrafist-, § 3 mom. 8 och 9 ekonomiföreståndar-, § 1 mom. 12 och 13 maskinbefäls- och § 3 mom. 5 och 6 sjöfolksavtalet.

Uppmärksammas bör att bestämmelserna gäller alla sjömän, oavsett nationalitet. Se p 24 "Försäkringar".

18. Effektersättning

Effektersättning (ersättning för förlust av personlig egendom vid fartygs förolyckande, haveri etc). Föreskrifter härom återfinns i § 4 i befälhavar- och maskinbefälsavtalen, § 6 i styrmans-, telegrafist- och ekonomiföreståndaravtalen och § 5 mom. 7 i sjöfolksavtalet.

19. Elektriker – förste

Bestämmelse härom återfinns i § 4 mom. 3a sjöfolksavtalet. I texten omnämnd kombination yrkesskola/tre års elektrikerpraktik i land gäller även om praktiken ifråga fullgjorts till sjöss.

20. Examenstillägg

Examenstillägg utgår till maskinbefäl och telegrafister enligt vissa villkor (bestämmelser återfinns under lönetarifferna). Examenstillägg skall utgå icke blott till svenskt befäl med svensk examen utan jämväl till visst utländskt befäl. Se följande förteckning, som grundar sig på Sjöfartsverkets bedömning för erhållande av behörighet. Befäl med någon av nedanstående examina är enligt avtalen skyldigt att söka resolution.

Beträffande de befälspersoner, vilka jämlikt tidigare examensordningar avlagt s k 1:a klass skepparexamen respektive nordsjöskepparexamen, skall dessa för erhållande av examenstillägg likställas med dem som avlagt 1:a klass skepparexamen jämlikt 1960 års bestämmelser. Nedan följer en förteckning över de fall, i vilka examenstillägg skall utgå jämväl för utländsk examen.

Svensk examen *Motsvarande utländsk examen*

Sjökaptens- examen	Estland Holland Lettland Danmark (Skibsförerex af 1 grad) Finland Norge (Skibsförerex) Spanien Storbritannien (Extra master) (Certificate of Competency as master in foreign-going steamship)

	Tyskland (A 6)
Sjöingenjörsexamen	Danmark (Skibsmaskinchefex) Finland (Övermaskinmästarex) Tyskland (C 6)
Maskinteknikerexamen	Danmark (Skibsmaskinmestere af 2 grad) (Maskinmestere af 1:e klasse) (Maskinmestere af 2:e klasse) Finland (Maskinmästarex) Holland (Diplom A som fartygsmaskinist) Norge (Maskinsjefsex) (Maskinistex av 1:e klasse) Polen (Diplom som fartygsmaskinbefäl av 1:a klassen) Tyskland (C 5 och C 4)
Maskinsexamen resp fartygsmekanikerex av 1:a kl	Danmark (Skibsmaskinistex) (Skibsmaskinmestere af 3:e grad) Finland (Undermaskinmästarex) Norge (Maskinistex av 2:a klasse)

Person som avlagt sjöofficersexamen likställs med sjökaptan.

21. Fartygsnämnd

Bestämmelser härom återfinns i SFS 1973:282 § § 20-28. Se även kommentarer till sjömanslagen i bl a Borggård/Sjöstedt: Sjömanslagen.

22. Frätande vätskor - tillägg för

Avseende bestämmelser härom, se p 66 "Tankfartygstillägg".

23. Författningar

Befälhavaren skall tillse att för tjänsten erforderliga författningar liksom även i dessa Råd och Anvisningar omnämnda meddelanden från Sjöfartsverket finns ombord. Personal som önskar ta del av dessa äger rätt härtill.

24. Försäkringar

Personal, för vilken Svenska Sjöfolksförbundet sluter avtal, är genom avtal försäkrade i AFA - Arbetsmarknadens Försäkringsaktiebolag - hälftenägt av vardera SAF och LO. AFA meddelar dels *tjänstegrupplivförsäkring* (TGL), dels *avgångsbidragsförsäkring* (AGB).

Vidare har ovanstående personal genom Arbetsmarknadsförsäkringar - AMF - *avtalsgruppsjukförsäkring* (AGS), *särskild tilläggspension* (STP) och *trygghetsförsäkring vid arbetsskada* (TFA). (Sistnämnda försäkring omfattar även

befälspersonal.) Information om försäkringsvillkoren rörande ovanstående försäkringar lämnas av AMF, 113 88 Stockholm, telefon 08/22 35 40.

Personal, för vilken Sveriges Fartygsbefälsförening och Svenska Maskinbefälsförbundet sluter avtal, omfattas av *tjänstegrupplivförsäkring* (TGL), administrerad av Sjöbefälets Pensionskassa, Försäkringsförening, Box 2139, 403 13 Göteborg, telefon 031/17 29 60, *trygghetsförsäkring vid arbetskada* (TFA) och *trygghetsavtal* med bl a *avgångsersättning* (AGE), administrerad av Trygghetsrådet SAF-PTK

Det bör observeras att man kan omfattas av vissa av ovanstående försäkringar även efter det att anställningen upphört.

I avtalen finns vidare bestämmelser för *krigsförslisningsersättning*, *olycksfallsförsäkring -tankfartyg och stöldförsäkring*.

Se vidare under "Pensionering".

25. Försäljning av varor ombord (tobak, alkoholhaltiga och alkoholfria drycker)

Beträffande försäljning ombord av alkoholhaltiga drycker, se till cirkulär 13/1965 fogad rekommendation. I övrigt se cirkulär 42/1965.

26. Föräldraledighet

Under i lag närmare angivna förutsättningar kan under vissa omständigheter rätt till föräldraledighet föreligga. För närmare upplysningar, kontakta Försäkringskassa eller Göteborgs allmänna försäkringskassa, sjöfartssektionen, telefon 031/17 91 00.

27. Gas - explosiv

Se vad härom är angivet under p 66 "Tankfartygstillägg".

28. Gruppörflyttning av fartyg

Förflyttning av fartyg till högre lönegrupp kan ske i vissa fall- Se härom bestämmelser i § 3 mom. 5 styrmans-, § 1 mom. 5 maskinbefäls-, § 3 mom. 3 telegrafist och ekonomiföreståndaravtalen. Då innehållet i § 3 mom. 5 i styrmansavtalet givit anledning till missförstånd får framhållas att innebörden i föreskrifterna är, att den s k IHK-regeln skall gälla för styrmännens vidkommande. Samma förhållande gäller för § 3 mom. 3 i telegrafist- respektive ekonomiföreståndaravtalen.

29. Hamn - hamnområde

Beträffande begreppen "hamn" respektive "hamnområde" hänvisas till de tolkningar av sjöarbetstidslagen som lämnats av Sjöfartsverket.

30. Handelsflottans Pensionsanstalt (HPA)

Pension från HPA utgår i vissa fall till manskap från 55 års ålder och till befäl från 60 års ålder på särskild ansökan. Närmare redogörelse för pensionsbestämmelserna återfinns i Kungl. Majts kungörelse beträffande Handelsflottans Pensionsanstalt (SFS 412/72). Pensionsanstaltens adress är Sveavägen 25-27, 111 34 Stockholm.

31. Havandeskap

I lag stadgas om förbud mot arbetstagares avskedande, bl a med anledning av havandeskap. Med hänsyn till sagda lag skall kvinnlig ombordanställd som anmäler att hon på grund av havandeskap måste lämna fartyget ej avskedas eller uppsägas. Anteckning i skeppsdagbok och tjänstgöringsbesked skall dock göras om orsaken till lämnandet av befattningen. Se SFS 844/1945 och 363/1974.

32. Hemresa - rätt till fri sidan

Arbetsgivaren har skyldighet att ordna avlösning och hemresor för rederianställda. Se sjöfolksavtalet § 18.

För fartygsanställda gäller sjömanslagens hemresebestämmelser. Se sjöfolksavtalet § 18.

Härutöver bör uppmärksammas föreskrifterna rörande reseförmåner i avtalen. Se § 9 i befälhavar-, § 21 i styrmans-, § 26 i maskinbefäls-, § 17 i telegrafist- och § 22 i ekonomiföreståndaravtalet. Härvid bör särskilt uppmärksammas möjlighet att träffa överenskommelse om tätare hemresor, vilket är infört under ovannämnda paragrafer i respektive avtal. Det bör uppmärksammas att Redareföreningen rekommenderat rederierna att i största möjliga utsträckning träffa sådan överenskommelse.

I görligaste mån skall flyg utnyttjas för sjukavmönstrads hemresa för att därigenom icke orsaka vederbörande onödig ekonomisk förlust.

I vissa fall medges nedsättning i biljettkostnader för sjöfolk vid resor inom Sverige till och från hemorten.

Slutligen hänvisas jämväl till p 53 "Reseersättning".

33. IHK-tillägg

Jämlikt § 2 mom. 1 i maskinbefälsavtalet skall till *vaktfri maskinchef* oavsett fartygets storlek, utgå ett lönetillägg för det fall icke av rederiet fastställts en lön som överstiger den enligt gällande tariff utgående.

34. IHK-regeln

Se § 3 mom. 5 i styrmansavtalet, § 3 mom. 3 i telegrafist- och ekonomiföreståndaravtalen samt § 1 mom. 5 i maskinbefälsavtalet.

Se p 28 "Gruppörflyttning av fartyg".

35. Jourtjänst

Se maskinbefälsavtalets § 15 mom. 2-4, 6 och 8 samt § 17 mom. 1 och 3.

36. Kompensationsledighet i vissa fall

Intjänad kompensationsledighet för fartygsbefäl och maskinbefäl som befordras till befälhavare respektive vaktfri maskinchef skall uttas enligt de principer som gäller för den lägre befattningen, dock beräknad på lönen för den högre befattningen.

37. Kyllasttillägg

Kyllasttillägg (§ 4 mom. 5 i styrmansavtalet och § 2 mom. 6 och 7 i maskinbefälsavtalet) utgår till överstyrman och maskinbefäl under vissa närmare angivna förhållanden. Tillägget skall beräknas på tarifflönen (ävensom de tillägg, vilka återfinns i närslutna tablå). För maskinchef, som faller under bestämmelsen i § 1 mom. 8 första stycket, skall den därvid fastställda lönen ligga till grund vid beräkningen av kyllasttillägget. Tillägget utgår fr o m den dag kyllast intas eller från den dag dessförinnan, som nedkyllning av lastrum påbörjats, t o m den dag kyllasten är utlossad.

38. Läkarundersökning av sjöfolk

Se 1979 års mönstringsförordning med kompletteringar (SFS 1979:37, 1980:986, 1981:202, 1982:258 och 340), 1979 års Förordning om läkarintyg för sjöfolk (SFS 1979:38, 1980:466) samt Sjöfartsverkets anvisningar till mönstringsförordningen A1/1972 och A7/1975.

Det bör uppmärksammas att vid anställandet av sjöman, redaren är skyldig att stå för kostnaden för hans friskintyg. På läkarintyget antecknas om ersättning för läkarintyget utgått till den anställde.

Det åligger den anställde att vid inträde i tjänstgöringen ombord tillse att pass, läkarintyg och övriga handlingar, som erfordras för tillträde av befattningen, är giltiga.

39. Lön - inbesparad

Av sjöfolksavtalet § 21 mom. 2 framgår att om besättningen minskas under det fastställda antalet skall lönen för den eller de som fattas delas lika mellan de kvarvarande inom samma avdelning.

Detta får inte uppfattas på så sätt, att fartyg tilläts avgå från hamn med färre besättningsmän än vad som gäller som minimum enligt Sjöfartsverkets beslut. Vad som avses är de fall då övertaligt befäl ersätter tillfällig brist på övrig personal.

40. Löneavräkning

Det av Redareföreningen utarbetade standardformuläret för löneavräkning med tillhörande anvisningar bör användas.

Det är angeläget att löneavräkningen förs på ett noggrant sätt, så att vid en eventuell tvist möjligheter föreligger att kontrollera hur sjömannen ur ekonomisk synpunkt har fått sin rätt.

41. Maskinchef - intagandet av måltider

Bestämmelse härom återfinns i § 7 i maskinbefälsavtalet. Uppmärksammas bör att med ”salong” i denna bestämmelse icke avses utrymme, som utgör del av befälhavarens bostad. Beträffande måltider, se jämväl p 44 ”Måltider”.

42. Maskinchef – vaktfri

Med vaktfri maskinchef i storsjöavtalet avses sådan maskinchef, på vilken sjöarbetstidslagen ej äger tillämpning. Beträffande arbetstiden, se p 6 ”Arbetstidsbestämmelser”.

43. Maskinskötsel tillägg

Maskinskötsel tillägg utgår under vissa förutsättningar till befälhavare (§ 2 mom. 2) och styrmän (§ 4 mom. 2).

Tillägget utgår till befälhavare respektive styrman som innehar maskinskötselbevis och som enligt för fartyget utfärdad resolution erfordras som ersättare för visst maskinbefäl. Det erfordras att *styrmannen* ifråga på anmodan deltar i arbetet med maskineriets skötsel och vård.

44. Måltider

Mellan Sveriges Redareförening och samtliga ombordanställdas organisationer har träffats överenskommelse om att på lördags- ävensom sön- och helgdageftermiddagar, då intendenturpersonalen åtnjuter ledighet på grund av enligt sjöarbets-tidslagen eller jämlikt kollektivavtal inskränkt arbetstid, lagad mat icke kan påfordras. I stället skall för kvällsmålet avsedd torrkaffning utlämnas av intendenturpersonalen innan denna avslutar sitt arbete för dagen.

Det har i anledning härav framhållits, att det vid vissa tillfällen kan inträffa, att större eller tyngre arbeten pågår på lördags- och söndagskvällar, vilka kan medföra stora ansträngningar för personalen. Det är rimligt att vid sådana tillfällen lagad mat tillhandahålls. Det bör vidare tillses, att om vaktman nattetid måste utföra tyngre arbete, denne erhåller rikligare sammansatt nattskaffning än vad som annars är brukligt. Samma gäller för befäl eller annan ombordanställd, som nattetid utövar tillsyn över pågående lastning eller lossning.

Angående måltider, se även p 41 ”Maskinchef - intagande av måltider”.

45. Mässman

Denne kan - liksom ekonomibiträden åläggas olika inom avdelningen förekommande arbeten.

Det ankommer på rederiet att avgöra vilka befattningar inom ekonomiavdelningen som skall besättas med mässman.

46. Mönstring

Se 1979 års Mönstringsförordning med kompletteringar (SFS 1979:37, 1980:986, 1981:202, 1982:258 och 340) samt allmänna mönstringsanvisningar A1/1972 och A7/1975. Mönstringsanvisningar kan rekvireras från Sjöfartsverket. Se även p 38 ”Läkarundersökning av sjöfolk”.

47. Obehörighetstillägg

Obehörighetstillägg utgår till maskinbefäl i vissa fall (§ 2 mom. 5 i avtalet). Tillägget utgår endast under tjänstgöring ombord, varmed jämväl likställs tid efter avmönstring då arbetet fortgår ombord och vederbörande under sig alltjämt har obehörigt befäl. Tillägget skall även medtas i semesterlön respektive semesterersättning samt under vederlagstid och i kontant vederlagsersättning.

Det bör uppmärksammas att i det fall utländsk befälsperson innehar av Sjöfartsverket utfärdad resolution av innehåll, att vederbörande är behörig till sin befattning, obehörighetstillägg i anledning av denna utlännings tjänstgöring ombord icke kan utgå till annan behörig befälsperson.

48. Passagerartillägg

Passagerartillägg utgår till radiotelegrafist på fartyg som samtidigt medför minst sex passagerare (§ 4 mom. 1 i avtalet). Pro rata beräkning förekommer ej.

49. Passagerar- och gästtillägg

Se härom § 4 mom. 1 och 2 i ekonomiföreståndaravtalet.

Det bör uppmärksammas att passagerar- och gästtillägg enligt ekonomiföreståndaravtalet § 4 mom. 1 även skall utgå i det fall då anhöriga till de ombordanställda medföljer fartyget, dock ej till ekonomiföreståndare för dennes familjemedlemmar.

50. Pensionering

Beträffande pensionering av befäl hänvisas till gällande pensionsavtal mellan parterna. I avseende på de belopp, varpå pensionsavgift till Sjöbefälets Pensionskassa (SPK) skall beräknas, se § 3 i pensionsavtalet. Härvid bör uppmärksammas att med lön enligt tariff skall jämföras sådan lön som i särskild ordning fastställts för befälhavare och vissa maskinchefer.

Belopp varpå avgift till SPK skall beräknas framgår jämväl av här närslutna tablå.

Övriga föreskrifter angående SPK återfinns i stadgar och i pensionsreglementet. Den som är pensionsförsäkrad i SPK bör en gång om året till kassan insända sin medlemsbok för införande av tider för gjorda avgiftsinbetalningar.

Avseende övrig pensionering, nämligen folkpension (AFP), allmän tilläggspension (ATP) och pensionering i Handelsflottans Pensionsanstalt (HPA) hänvisas till gällande författningar. Se även p 30 ”Handelsflottans Pensionsanstalt (HPA)”.

51. Radiotelegrafist- respektive radiotelefonisttillägg

Radiotelegrafist- respektive radiotelefonisttillägg utgår för om dag då anställningen på fartyget börjar eller dag dessförinnan, då resa på rederiets bekostnad anträds, för om dag för avmönstring ävensom under semester (semesterersättning) och under sjukdom samt jämväl under kompensationsledighet (motsvarande kontant ersättning). Se § 2 mom. 3 befälhavaravtalet och § 4 mom. 3 i styrmansavtalet

52. Reparatör - förste

Se sjöfolksavtalet § 4 mom. 3b.

Vid bedömning av begreppet "likvärdig kompetens" måste denna icke nödvändigtvis utgöras av endera omnämnd landpraktik eller fem år som fartygsreparatör. En kombination av båda begreppen kan även tillämpas.

53. Reseersättning

För gällande föreskrifter på området hänvisas till p 32 "Hemresa - rätt till fri sådan". I övrigt må nämnas att vid utanordnandet av biljetter för resor av olika slag det noga bör iakttas att biljett skall vara av sådan klass, i vilken den anställde jämlikt avtalet är berättigad att färdas. Då i avtalen anges sovvagn avses ej 1:a klass single. Vid flygresor avses turist- eller ekonomiklass.

54. Semester

Gällande semesterlag är av den 9 juni 1977 (SFS 1977:480). För de ombordanställda gäller särskilda semesteravtal, vars bestämmelser innebär avvikelser från semesterlagen, varom talas i lagens § 2. 1 övrigt gäller angiven semesterlag.

Semesterlön utgår alltid då det är avsett att vederbörande efter semesterperioden skall återinträda i tjänst, ävensom under fortsatt tjänstgöring då semester ej kan erhållas. Semesterlön skall utgå såväl under det i avtalet angivna antalet dagar som, för den händelse semester verkligen erhålls, för inom och i anslutning till perioden infallande lördagar och söndagar. Per dag räknat utgör semesterlön 1/30 av senast åtnjuten total kontant månadslön. Se närslutna tablå. Det bör uppmärksammas att om vid tidpunkten för avmönstring för åtnjutande av semester vederbörande har vissa tillägg, exempelvis utomeuropa- och tanktillägg etc, semesterlönen skall beräknas jämväl på dessa tillägg, även om semestern tillbringas i hemlandet. Om lön efter semesterns och/eller vederlagstidens slut fortfarande skall utgå bortfaller emellertid tilläggen.

Vid beräkandet av semesterns längd i de fall tjänstgöring skett i olika befattningar, för vilka gäller olika semestertider, skall *semestertiden* beräknas pro rata för varje anställning. Däremot skall *semesterlönen* beräknas på den lön som åtnjöts då semestern påbörjades.

Uppmärksammas bör att om en anställd skall ha semesterledighet och vederlagsledighet i en följd semestern först uttas och därefter vederlagsledigheten, såvida ej annat överenskommit mellan parterna.

Det torde ligga i parternas intresse att vederbörande som har semester underrättat rederiet om sin vistelseort eller den postadress, under vilken vederbörande kan nås; detta för att rederiet skall ha möjlighet att planera den kommande tjänstgöringen för den semesterfirande och i förekommande fall semester för semesteravlösaren.

55. Sjukvård och sjuklön

Bestämmelser härom återfinns i 34, 35 och 37-40 § § sjömanslagen, ävensom i kollektivavtalen. (Befälhavare § 10, styrmän § 22, maskinbefäl § 27, telegrafister § 18, ekonomiföreståndare § 23 och sjöfolk § 30 samt § 23 mom. 8). Beträffande omfattningen av begreppet "sjuklön" hänvisas till bifogad tablå.

Härutöver må erinras om att utomeuropatillägg i vissa fall kan ingå i sjuklön, nämligen därest anställd insjuknar och avmönstrar i utlandet vid tidpunkt då han åtnjuter detta tillägg, ävensom att tillägget skall inkluderas i sjuklönen intill dess vederbörande anträder resan till hemlandet.

Vid utgivande av sjuklön enligt 34 § sjömanslagen skall iakttas, att med en respektive två månader avses 30 respektive 60 dagar i följd.

Sjuklön kan i vissa fall utgå för längre tid än två månader-, se härom under ovan-nämnda paragrafer i respektive avtal. Särskilt bör uppmärksammas förfarandet i de fall då befälsperson som uppbär sjuklön kommer i åtnjutande av invalidpension. Sjuklön kan i sådant fall komma att utgå under längre tid än 60 dagar.

56. Sjömanslagen

Enligt föreskrifter i 58 § skall befälhavaren tillse att exemplar av lagen finns tillgängligt ombord. Åsidosättande av denna skyldighet kan medföra straffansvar.

Sjömanslagen återfinns jämväl i Sjöfartsverkets meddelande A 19/1973. Härutöver har utkommit kommentarer till sjömanslagen av Borggård/Sjöstedt. Dessa kommentarer bör finnas ombord.

57. Sjömansläkare

Förteckning över de av Socialstyrelsen särskilt utsedda sjömansläkarna i utlandet återfinns i utsända cirkulär.

Skyldigheten att även vid påmönstring i utländsk hamn uppvisa giltigt läkarintyg bör uppmärksammas. Dock må, om sjömansläkare icke finns på orten, mönstringförrättaren medge påmönstring för förestående resa: se cirkulär 46/1965.

58. Skatteavdrag

Jämlikt gällande sjömansskattelag föreligger skyldighet att göra skatteavdrag på de ombordanställdas inkomster. För fartyg i inre fart gäller dock alltså uppbördsförrordningen.

Vid spørsmål rörande sjömansskatt bör i första hand av sjömansskattenämnden ävensom sjömansskattekontoret utgivna anvisningar och meddelanden beaktas. Skulle viss fråga trots detta icke kunna lösas bör sjömansskattekontoret i Göteborg kontaktas (Rosenlundsplatsen 2, Box 2527, 403 17 Göteborg, telefon 031/60 50 00).

Uppmärksammas bör skyldigheten för befälhavare att hålla såväl sjömansskattetabell som sjömansskattenämndens anvisningar tillgängliga för de ombordanställda. Sålunda bör minst ett av de till fartyget översända exemplaren överlämnas till exempelvis fartygsklubbens ordförande.

59. Skeppsapotek och läkarbok

Se Socialstyrelsens kungörelse av år 1979. (SOSFS (M) 1979:25) om skeppsapotek. Kungörelsen återges i sin helhet i Sjöfartsverkets meddelande A24/1970. Socialstyrelsen har tidigare utfärdat handledning i behandling av nedkylda personer (hypotermi) (SOSFS (M) 1981:85). Uppmärksammas bör också att en läkarbok utgivits, nämligen "Hälso- och sjukvård ombord" av doktor Erik Werner. Se även Sjöfartens Arbetarskyddsnämnds cirkulär nr 43 angående extra förbandslådor.

60. Skiftarbete vid lastning och lossning - de ombordanställdas arbetstid i vissa fall

Jämför under p 74 "Vaktjänst i hamn". Bestämmelser härom se § 9 mom. 8 i styrmans-, § 12 mom. 8 i maskinbefäls- och § 10 mom. 8 i telegrafistavtalet. Enligt maskinbefälsavtalet gäller att om en man i europeisk hamn under dygn och förhållanden, varom här är fråga, skulle ha utfört ordinarie arbete under åtta timmar, han blir berättigad till övertidsersättning för en timma. För det fall mindre än sju timmars arbete fullgjorts mellan kl 18.00 och 06.00, skall en pro rata beräkning tillämpas enligt följande:

*Uttagen arbetstid mellan
Kl 18.00 och 06.00*

Räknas som

Om 7 timmar	8 timmar
" 6 "	7 "
" 5 "	6 "
" 4 "	5 "
" 3 "	3,5 "
" 2 "	2,5 "
" 1 timma	1,5 timma

Observera skrivningen i styrmans- och maskinbefälsavtalen att arbete, varom här är fråga, skall vara direkt påkallat av pågående lastnings- och lossningsarbeten. Om inom olika delar av en hamn olika sedvänja råder beträffande landanställd personals arbetstid gäller att den ordinarie arbetstiden för ombordanställd under helgfri dag måndag-lördag må förläggas till annan tid än mellan kl 06.00 och 18.00 endast om sådant är brukligt inom den del av hamnen där fartyget ligger. Det bör dock framhållas att sedvänjan beträffande arbetstiden i en hamn även kan variera alltefter fartygslastens beskaffenhet.

61. Skyddsombud

Se p 3 "Arbetarskydd".

62. Smörjartillägg

Smörjartillägget motsvaras av "Ersättning för vaktjänst utan biträde" enligt maskinbefälsavtalet.

63. Stand-by-ersättning

Stand-by-ersättning (§ 13 mom. 5) till däck- och maskinpersonalen utgår under vissa förhållanden och jämväl då besättningsman efter arbetstidens slut får tillstånd att gå i land med order att senare på kvällen inställa sig ombord, detta givetvis under förutsättning att han verkligen återkommer i tid.

Enighet föreligger om att begreppet stand-by icke skall utnyttjas otillbörligt. Det bör sålunda ej förekomma att under pågående lastnings- och lossningsarbete, då t ex elektrikernas insats kan behövas efter ordinarie arbetstidens slut, denne beordras till stand-by.

Se jämväl sjöfolksavtalet § 13 mom. 6 angående stand-by till sjöss.

64. Stopptörnersättning

Stopptörnersättning (§ 12 mom. 2 i styrmansavtalet och § 17 i maskinbefälsavtalet) utgår till styrmän och maskinbefäl under vissa i avtalen närmare angivna villkor. Beträffande övertidsersättning under stopptörn hänvisas till avtalstexten.

65. Städning m m

Föreskrifter om städning och annan rengöring av bostadsutrymmen ombord återfinns i § 8 mom. 3 i styrmans-, § 11 i maskinbefäls-, § 9 i telegrafist-, och § 7 mom. 4 i sjöfolksavtalet. Beträffande inspektion av bostäder m m, se § 7 mom. 5 i Sjöfolksavtalet.

66. Tankfartygstillägg

Se härom § 2 mom. 4 i befälhavar- och § 2 mom. 9 i maskinbefälsavtalet. För övrig personal finns särskilda lönetariffer för oljetankfartyg intagna. Tillägget kan utgå samtidigt med annat tillägg, men endast under tid då vederbörande tjänstgör ombord i fartyget. Det skall dock medräknas i semesterlön respektive semesterersättning samt under vederlagsledighet ävensom då intjänat vederlag betalas kontant vid avmönstring.

Uppmärksamheten fästs på de i avtalen intagna föreskrifterna om tanktilläggets utgående respektive tillämpningen av de särskilda tarifferna för oljetankfartyg i dels kombinerade tank- och malmfartyg, dels fartyg som för explosiv gas och dels sådana som för frätande vätskor. Är det fråga om oljetankfartyg som avses skall inta last av spannmål, skall tanktillägget utbetalas till dess fartyget efter sista oljelasten är fritt från explosiv gas (för övrig personal dock minst för hela den kalendermånad, varunder övergången skedde samt därutöver för hela nästpåföljande kalendermånad).

Beträffande dag, då tankfartygstillägget skall upphöra, skall anteckning införas i skeppsdagboken och maskindagboken att fartyget är fritt från explosiv gas.

En förutsättning för att ersättning ej åter skall börja utgå är att fartyget fortsatt skall hållas fritt från explosiv gas.

67. Tjänsteårstillägg

Tjänsteårstillägg utgår jämlikt § 3 mom. 3 och § 4 i sjöfolksavtalet. Det åligger den anställde själv att genom utdrag ur centrala sjömansregistret eller på annat godtagbart sätt styrka att så lång sammanlagd anställningstid förelegat att tillägget kan utgå.

Ombordanställd äger rätt att även tillgodoräkna sig likvärdig tjänstetid på utländska fartyg för erhållande av tilläggen. Det bör emellertid uppmärksammas att vederbörande i dylikt fall är skyldig att med skriftligt bevis styrka tjänst på utländskt fartyg.

Uppmärksammas bör bestämmelserna i sjöfolksavtalet om tillgodoräkandet av viss utbildning ävensom viss landpraktik för erhållande av tjänsteårstillägg.

68. Tjänstgöringsbetyg

Någon ovillkorlig skyldighet att utfärda tjänstgöringsbetyg för sjömän föreligger ej. Befälhavaren är endast skyldig att utfärda dylikt betyg då den anställde så begär. Därest särskilt skriftligt tjänsteutlåtande skall tillställas rederiet bör detta endast omfatta uttalande om vederbörandes tjänsteutövning. Den anställde skall beredas tillfälle att ta del av utlåtandet och med anteckning på detsamma bekräfta att så skett.

69. Traktamenten

Se p 16 "Dagersättning (traktamente)".

70. Uniformsersättning

Uniformsersättning (§ 3 i befälhavar- och maskinbefälsavtalen, § 5 i styrmans-, telegrafist- och ekonomiföreståndaravtalen samt § 25 i avtalet för färjepersonal) kan utgå till befälhavare, styrman, maskinbefäl, telegrafister, ekonomiföreståndare och upppassningspersonal.

S k battle-dress (sjöjacka) utgör tillåtet plagg, varför ersättning härför utgår. Beträffande beklädnadsbidrag till viss intendenturpersonal, se § 5 mom. 3 i sjöfolksavtalet.

71. Uppassningstillägg

Uppassningstillägg (§ 4 mom. 3 i avtalet för ekonomiföreståndare och § 5 mom. 2 i sjöfolksavtalet) utgår till den som handhar uppassningen i befälsmess om ej städerska (uppasserska), mässman/ekonomibiträde eller kockelev finns anställd. För att tillägget skall utgå erfordras att sammanlagda antalet befäls personer, som äter i mässen, uppgår till minst fyra.

72. Utomeuropatillägg

Ingen kan intjäna UE-tillägg genom fullgörande av karenstid.

Utomeuropatillägg utgår till befälhavare, styrman, telegrafister och ekonomiföreståndare med ett procenttillägg (§ 2 mom. 5 i befälhavar-, § 4 mom. 4 i styrmans-, § 4 mom. 2 i telegrafist- och § 4 mom. 5 i ekonomiföreståndaravtalet).

Tillägget utgår efter fyra månaders tjänst i en följd (karenstid) i svenskt fartyg och skall beräknas på sätt som framgår av närslutna tablå.

Vistelse i land p g a sjukdom, semester, vederlagsledighet eller av annan anledning, varöver den anställde icke själv kunnat råda, bryter icke karenstid vid fortsatt anställning i utomeuropatrafik.

Tillägget utgår på fartyg i fart mellan utomeuropeiska hamnar, med vilka i detta fall jämföras samtliga Svartahavs- och medelhavshamnar inklusive Gibraltar, d v s jämväl på fartyg mellan en utomeuropeisk hamn och en europeisk hamn i sistnämnda område.

Beträffande giltighetstid för utomeuropatillägget må uppmärksammas att detta utgår även under barlastresa till annan utomeuropeisk hamn om fartyget därstädes skall inta last för europeisk hamn. Om ett fartyg går med last från utomeuropeisk hamn som delvis lossas i annan utomeuropeisk hamn och delvis i europahamn, utbetalas utomeuropatillägget så länge ombord finns last till utomeuropahamn. Avseende tolkningen av hithörande föreskrifter vid s k avstickarresor (se p 11) gäller följande:

Om fartyget efter europaresan åter sysselsätts i UE-fart skall tillägget åter börja utgå utan förnyad karenstid. Vid en förnyad europaresa inom fyra månader efter det

UE-tillägg börjat utgå efter avstickarresa erfordras ny karenstid. Än vidare må framhållas att utomeuropatillägget följer den ombordanställda och icke fartyget.

73. Vakttjänst i hamn

Kompensation för vakttjänst i hamn må beredas i form av fritid. Sådan fritid skall emellertid förläggas till samma dygn eller också till närmast föregående eller efterföljande helgfria dygn.

Hamnvakttjänst på däck omfattar, förutom den uppsikt över fartyget och dess förtöjningar som är vaktmannens främsta uppgift, allt vad enligt sjömansbruk därmed sammanhänger, såsom passning av lanternor, båtar och landgångar, uppslakning eller styvning av förtöjningar, s k nattning av däck, sträckning av solsegel o d.

Hamnvakttjänst i maskinavdelningen omfattar allt som enligt praxis ingår däri såsom skötsel och tillsyn av sanitets-, värme-, frys- eller belysningsanordningar.

Fortsätter den ordinarie arbetstiden, då fartyget ligger i hamn, att vara indelad i skift på samma sätt som då fartyget var till sjöss, är sådan vaktindelning hamnvakttjänst

I hamn, där det är brukligt att lastning och lossning förekommer i skift- får personal som fullgör hamnvakttjänst på vardag mellan kl 18.00-06.00 (lördag t o m kl 13.00) åläggas sådant arbete som är direkt påkallat av pågående lastnings- och lossningsarbete såsom lastövervakning (stöldbegärligt gods), ordnande av belysning i lastrum, omriggning av kranar och bommar, till- och frånkoppling av lastslang, pejling av barlast och lasttankar samt ramphantering. För de fall denna möjlighet vid något tillfälle utnyttjas under vakten skall för varje påbörjad vakttimma utgå kompensation med 0,2 timmars vederlag.

74. Veckokompensation

Se § 14 mom. 1 och § 15 mom. 1 i styrmans-, § 12 mom. 1 i telegrafist-, § 11 mom. 1 i ekonomiföreståndar-, § 18 mom. 3 och § 19 mom. 1 i maskinbefälsavtalet Det bör observeras att veckokompensation intjänas även i de fall veckoarbetstidsmättet ej fullgjorts på grund av bruten vecka vid återinträde i tjänst eller att lätthelgdag infallit under veckan.

75. Vederlag/kompensationsledighet

Vederlag/kompensationsledighet (§ 8 befälhavar-, § § 14, 15, 16 styrmans-, § § 18, 19, 20, 21 maskinbefäls-, § § 12, 16 telegrafist-, § § 11, 12, 13, 14, 15 ekonomiföreståndar-, samt § § 14, 15, 16 sjöfolksavtalet) utgår jämlikt bestämmelser i de olika avtalen.

Uppmärksamheten fästs särskilt vid vad som föreskrivs i avtalen, nämligen att intjänad ledighet som åtnjuts i form av fritid skall räknas som arbetad tid (ordinarie arbetstid). Meddelande till anställd om att denna kan utta ledighet under befattning ombord skall lämnas i så god tid som möjligt, så att vederbörande kan utnyttja hela ledigheten. Av

förklarliga skäl kan någon bestämd varseltid här icke anges, utan får detta bedömas med hänsyn till omständigheterna i de olika fallen. Vidare bör undvikas att ledighet lämnas för kortare tid än 1/2 dag.

Dagmans intjänande enligt befälsavtalen av annan vederlags-/fridagsledighet än s k vecko- eller lördagskompensation beräknas för bruten tjänstgöringsmånad enligt följande:

<i>Intjänad Ledighet</i>	<i>För personal berättigad till nedan angiven kompensation vid full tjänstgöringsmånad</i>				
	8 tim	12 tim	16 tim	20 tim	24 tim
4 tim efter	8 dgr	6 dgr	4 dgr	6 dgr	3 dgr
8 tim efter	23 dgr	15 dgr	12 dgr	12 dgr	8 dgr
12 tim efter		25 dgr	19 dgr	18 dgr	13 dgr
16 tim efter			27 dgr	24 dgr	18 dgr
20 tim efter				30 dgr	23 dgr
24 tim efter					28 dgr

Beträffande vaktgörande personal enligt befälsavtalen gäller att i det fall, utöver lördags- och veckokompensation om 9 timmar, mindre än 16 timmars ledighet intjänats under en full tjänstgöringsmånad, skall ledighet dock utgå med 16 timmar eller, efter 6 månaders fortlöpande anställning i rederiet, 20 timmar. Vid bruten tjänstgöringsmånad beräknas denna ledighet enligt ovanstående tabell. Detta stycke äger ej tillämpning för vaktgörande personal som under hel kalendermånad tjänstgjort enligt arbetstidsreglerna för hamndygn.

Ledighet kan icke lämnas om vederbörande ej har möjlighet att komma i land (exempelvis om fartyget ligger på redd och båtförbindelse saknas).

Framhållas bör att på fartyg där endast ett maskinbefäl (maskinchef) finns anställt och denne ej går vakt, skall kompensationsledigheten utgå som för maskinbefäl som går dagman.

Angående ledighet för *befälhavare* och *vaktfri maskinchef* bör observeras att kompensationsledigheten intjänats i form av hela dagar, oavsett tiden för tjänstgöring på söndag och helgdagar. Timberäkning får således ej förekomma.

De i § 8 tredje stycket befälhavaravtalet och i § 18 mom. 2 samt protokollsanteckning till § 3 mom. 5 i bilaga 1 i maskinbefälsavtalet omnämnda 3 1/2 respektive 5 ledighetsdagarna intjänats under bruten tjänstgöringsmånad enligt följande:

<i>Intjänad Ledighet</i>	<i>För personal berättigad till nedan angiven kompensation vid full tjänstgöringsmånad</i>

½ dag efter	3 dagar	2 dagar
1 dag efter	7 dagar	5 dagar
1 ½ dag efter	12 dagar	8 dagar
2 dagar efter	16 dagar	11 dagar
2 ½ dagar efter	20 dagar	14 dagar
3 dagar efter	24 dagar	17 dagar
3 ½ dagar efter	28 dagar	20 dagar
4 dagar efter		23 dagar
4 ½ dagar efter		26 dagar
5 dagar efter		29 dagar

Se även vad som finns angivet under § II i ekonomiföreståndaravtalet beträffande fridagar per tjänstgöringsmånad ombord, Beträffande intendenturpersonalen skall vid beräkandet av kontant vederlagsersättning ej tas hänsyn till eventuell ersättning för tillfälliga gäster (§ 4 mom. 2) på grund av de svårigheter som därvid uppstår vid beräkningen.

Med hänsyn till angelägenheten av att bereda personalen ledighet i största möjliga utsträckning bör, om mellan tjänstgöringsperioderna disponibel tid ej räcker till för lämnandet av intjänad vederlags-/kompensationsledighet, kontant ersättning som regel icke utbetalas. I stället bör vederbörande medges rätt att utta resterande ledighet under annan lämplig tid.

Ifråga om kontant ersättning i stället för fritid bör observeras följande fall.

En ombordanställd har tjänstgjort viss tid i en lägre befattning, varefter han befordras till högre. Det strider mot avtalen att vid sådan ommönstring avbetala vederbörande med kontant ersättning för under den förra tjänstgöringsperioden intjänad ledighet. Om kontant ersättning skall lämnas i samband med en kommande avmönstring måste därvid iaktas att ersättningen beräknas på grundval av den lön denne har vid lämnandet av tjänsten, d v s i detta fall den högre lönen. Motsatsen blir givetvis förhållandet om exempelvis befälsperson ommönstrar i lägre befattning (vikariat).

I de fall av befälhavare intjänad ledighet enligt § 8 andra och tredje styckena ersätts med kontant betalning skall, liksom i motsvarande fall för maskinchef och ekonomiföreståndare, ersättningen per dag utgöra 1/22 av månadslönen.

76. Yrkesutbildning i gymnasieskola

I sjöfolksavtalet § 4 mom. I återfinns bestämmelse som ger den anställde rätt att medräkna tid i gymnasieskola för erhållande av tjänsteårstillägg. Med gymnasieskola jämställs av Skolöverstyrelsen godkänd s k inbyggd verkstadsskola.

77. Ålderstillägg

Härutinnan hänvisas till lönetarifferna i avtalen för styrmän, maskinbefäl, telegrafister och ekonomiföreståndare. Beträffande övrig personal, se p 67 "Tjänsteårstillägg". Det bör uppmärksammas att ålderstillägg utgår för tjänstgöring i envar kategori varom här är fråga. För att exempelvis en överstyrman skall erhålla femårstillägget fordras fem års tjänst såsom överstyrman. Det bör även observeras att för fartygsbefäl vissa ålderstillägg utgår endast för tjänst inom samma rederi eller rederier med samma redare (rederikoncern). Däremot får tjänst i högre befattning tillgodoräknas i lägre för erhållande av ålderstillägg i denna befattning. Tjänst i 2:e juniorbefattning kvalificerar dock för ålderstillägg i 2:e seniorbefattning.

Noteras bör emellertid till lönetarifferna för styrmän och maskinbefäl i lägre befattning än överstyrman respektive 1:e maskinist fogad asterisk med innebörd att även tid i manskapsbefattning i vissa fall får tillgodoräknas för erhållande av två- och femårstillägg.

Personal äger rätt att även tillgodoräkna sig tjänstetid på utländska fartyg för erhållande av ålderstillägg. Vederbörande måste dock i dylika fall skriftligt styrka tjänst på utländskt fartyg. Uppmärksammas bör anmärkningen under lönetariffen i ekonomiföreståndaravtalet om rätt att tillgodoräkna viss utbildningstid ävensom restaurangpraktik för erhållande av ålderstillägg.

I tid som grundar rätt till ålderstillägg skall även inkluderas semester, vederlagsledighet och annan ledighet då lön utgår, ävensom sjukdomstid, varunder anställd är kvar i tjänsten. Se även p 67- "Tjänsteårstillägg".

Enligt bestämmelserna i avtal för befälhavare stadgas att tidigare tjänstgöring som befälhavare hos annat rederi skall beaktas. Sådant beaktande bör jämväl ske vid befordran inom rederiet.

Tablå utvisande tillägg som, förutom i förekommande fall tarifflöner, (varmed likställs lön som i särskild ordning fastställts för befälhavare och vissa maskinchefer) skall medlas vid beräkning av: Med x betecknat tillägg skall medräknas.

Till- läg- gets nr	Tillägg	Pen- sions- avgift avgift till SPK	Kyl- last- till- lägg	Sem lön o sem ers ävensom vederl tid, kont vederl ers o skadeståndslön jmi 34 § Sjömans- lagen samt vän- telän	Sjuk- lön	Tank- far- tygs- till- lägg	UE- till- lägg	Över tids- er- sätt- ning	Till lag gets nr
1	Allmän tjänst			x	x		x	x	1
7	Automationstillägg	x		x	x	x	x	x	7
20	Examenstillägg	x	x	x	x	x	x	x	20
33	IHK-tillägg	x	x	x	x	x	x		33
37	Kyllasttillägg	x		x				x	37
43	Maskinskötselstillägg	x		x	x	x	x	x	43
47	Obehörighetstillägg	x		x				x	47
48	Passagerartillägg för telegrafister	x		x				x	48
49	Passagerar- och gästtillägg	x		x					49
49	Gästtillägg, tillfälliga gäster	x							49
	Provision till ekonomiföreståndare	x		x*)	x*)				
51	Radiotelegrafist/radiotelefonist tillägg	x		x	x	x			51
62	Smörjartillägg	x		x				x	62
66	Tankfartygstillägg	x		x				x	66
67	Tjänsteårstillägg			x	x	x	x	x	67
70	Uniformsersättning								70
71	Upppassningstillägg	x		x				x	71
72	UE-tillägg	x		x	x**)			x	72
74	Ålderstillägg	x	x	x	x	x	x	x	74

*) Gäller endast fast provision.

***) UE-tillägget utgår intill dess vederbörande anträder resan till hemlandet.
(Se respektive avtal.)

Bilaga innehållande de av Redareföreningens cirkulär, till vilka hänvisning ges i texten till Råd och anvisningar.

Bilaga till cirkulär 13/1965

Rekommendation beträffande försäljning ombord av sprithaltiga drycker. (Gäller ej för passagerarfartyg.)

Allmänt

1. I den mån försäljning av sprit, vin eller öl skall förekomma ombord får detta endast ske ur fartygets förråd. Det är således icke tillåtet för någon ombord att av privat förråd försälja eller på annat sätt tillhandahålla sprit eller öl. Privata rekvisitioner eller inköp av dylika varor till ombordanställd direkt från leverantör i land är förbjudet.

2. Det bör på lämpligt sätt bringas till de ombordanställdas kännedom att enligt 51 § Sjömanslagen dessa ej utan befälhavarens tillstånd äger rätt att ombordta varor som kan vålla oordning ombord samt att enligt kommentarerna till dessa bestämmelser detta även gäller spritvaror. Befälet bör genom lämpliga kontrollåtgärder förvissa sig om att denna bestämmelse iakttas. Granskning bör alltid ske av de i hamnarna inlämnade deklarationslistorna över tullpliktiga varor.

Starksprit och starkvin

Försäljning av starksprit och starkvin får endast ske till ombordanställd som uppnått 20 års ålder.

Med ovan nämnt undantag och när fartygets förråd så medger må försäljning ske enligt nedanstående maximiregler.

1. Starksprit

Ombordanställd må inköpa två helflaskor starksprit per månad jämnt fördelade på minst två inköp. Om möjligt bör tilldelningen av starksprit fördelas på halvflaskor, varvid fördelningen bör ske på fyra inköp.

2. Starkvin

Utöver starksprit må försäljas en flaska starkvin per månad. Under p 1 angiven kvantitet starksprit eller del därav må utbytas mot motsvarande kvantitet starkvin.

Starköl

Där försäljning av starköl förekommer maximeras inköpen till två flaskor per dag till ombordanställd som uppnått 18 års ålder. Större inköp får ej ske genom överlåtelse av inköpsrätt eller genom tidigare ej utnyttjad sådan rätt.

Öl av klass II

Därest inköp kan ske av lämpligt öl av klass II bör sådant öl tillhandahållas i stället för starköl och bör då få inköpas till normal förbrukning.

Lätta viner

Lättvin får inköpas för normal förbrukning av den som fyller för inköp av starksprit angivna villkor beträffande ålder.

Försäljningsbestämmelser

Inköp av sprit, vin och starköl får endast ske när fartyget är till sjöss och på särskilt bestämda tider samt om tullbestämmelserna så medger, Försäljning skall ske mot bongar, vilka innan utlämning äger rum skall vara signerade med godkännande av befälhavare och/eller maskinchef

Lättöl

I mån av tillgång ombord bör försäljning ske utan särskild begränsning. Dock bör även beträffande försäljning av sådana drycker särskilda försäljningstider fastställas.

Åtgärder vid missbruk av inköpsrätt

Inköpsrätten skall för viss tid indras för den som överlåter spritdrycker till annan person samt individuellt begränsas eller helt indras för den som gör sig skyldig till missbruk. Därest dylik indragning av inköpsrätten för enskild person ej visar sig ha åsyftad verkan bör inköpsrätten för längre eller kortare tid helt indras för berörd personalkategori.

Priserna på tobaksvaror m m ombord i fartygen (de s k slabbkistepreiserna)

Föreningen hade anledning att redan 1947 utsända ett cirkulär rörande de s k slabbkistepreiserna (102/1947). De riktlinjer som därvid uppdrogs har visat sig lämpliga och bör alltjämt följas.

Såväl rederier som befälhavare söker i regel hålla slabbkistepreiserna så låga som möjligt. Extra kostnader utöver inköpspriserna såsom utgifter för stämpelavgifter till tullverket, försäkringspremier, svinn etc gör det emellertid berättigat att utförsäljningspriset sätts högre än inköpspriset. Föreningen vill emellertid rekommendera att försäljningspriset till de ombordanställda hålls så lågt som möjligt och därest särskilda förhållanden icke föreligger, ej sätts högre än 101/6 utöver inköpspriset. Priserna på samma tobaksvaror kan det oaktat från gång till annan variera, enär som bekant bl a utförselpriserna är olika i skilda hamnar. Det förutsätts att detta förhållande på lämpligt sätt bringas till de ombordanställdas kännedom.

Vidare rekommenderas att vissa riktlinjer tillämpas avseende de kvantiteter tobaksvaror som försäljs från slabbkistan. Det torde sålunda vara lämpligt dels att försäljningen i regel begränsas till en gång per vecka, dels att därvid icke mer än högst 200 cigaretter eller motsvarande kvantitet rökto bak får inköpas av den ombordanställda.

Avtalet för ekonomiföreståndare - försäljning ombord av tobaksvaror och läskedrycker

Frågan om försäljning ombord av tobaksvaror och läskedrycker har diskuterats av Redareföreningen och Stewardsföreningen. I ett cirkulär 1957 uppdrogs vissa riktlinjer, vilka alltjämt bör följas.

Redareföreningen rekommenderar sålunda rederierna att i de fall då ekonomiföreståndare handhar försäljningen ombord av tobaksvaror och läskedrycker, skall denne vara berättigad till skäligen ersättning härför. I detta sammanhang får föreningen framhålla att det icke synes förenligt med god kutym att om försäljningen handhas av annan ombordanställd, ekonomiföreståndaren åläggs med försäljningen sammanhängande arbete utan att ersättning härför utgår.

Vakthållning på bryggan på handelsfartyg

Sjöfartsverkets kungörelse 1982:4 om vakthållning på bryggan på handelsfartyg träder i kraft den 1 juli 1982. Den ersätter sjöfartsstyrelsens cirkulär (1964:A6) angående utkiksman och rorsman och sjöfartsverkets kungörelse (1968:AI5) om vakthållning på fartyg i vissa fall.

Den nya kungörelsen baseras på den 1978 i London antagna konventionen om normer för sjöfolks utbildning, certifiering och vakthållning (STCW) regel II/I och resolution 1. Dessa konventionsdokument har bifogats till kungörelsen som bindande bilagor enligt följande:

Bilaga 1: Grundprinciper som skall beaktas vid vakthållning på bryggan,

Bilaga 2: Driftsanvisningar för vakthavande befäl på bryggan.

Kungörelsens § 5 ger vakthavande styrman möjlighet att i lastfartyg, oavsett storlek, och i passagerarfartyg med en bruttodräktighet under 500 registerton, vara ensam utkik under dagsljus samt under förutsättning att villkoren under punkt 9b (i), (ii) och (iii) i bilaga 1 beaktats.

Föreningen vill vidare hänvisa till 1972 års internationella sjövägsregler som i regel 5 anger att ”varje fartyg skall ständigt hålla noggrann utkik såväl med syn och hörsel som med alla andra tillgängliga och under rådande förhållanden och omständigheter användbara medel, så att en fullständig bedömning av situationen och risken för kollision kan göras”.

Avslutningsvis är det viktigt att befälhavarna ser till att vakthavande styrmän noga känner till innehållet och förstår innebörden av kungörelsen och dess bilagor samt att utkiken och rorsmännen noga instrueras om sina arbetsuppgifter i enlighet med § 9 i bilaga 1.

Arbetets art; begränsning i vissa fall

I det följande anges ett antal exempel, vartill hänvisas under p 4 ”Arbetets art”. Exempelen utgör sammandrag av innehållet i vissa cirkulär samt några av Arbetsdomstolens domar. Sammandragen har nödvändiggjorts av utrymmesskäl. Avsikten har ej varit att lägga nya tolkningar eller värderingar till ursprungskällans innehåll. Ursprungsmaterialet har således ej satts ur kraft genom dessa sammandrag.

a) (Cirkulär 25/1951)

Kylmaskinists vaktgång i hamn för *tillsyn av kylanläggning för last* på annan tid än den avtalet föreskriver som tid för ordinarie arbete under hamndygn ingår ej i ordinarie arbetstid eller begreppet hamnvaktjänst i Sjöarbetstidslagen.

Arbetstiden ersätts med övertidsersättning men inräknas ej i begreppet övertid enligt Sjöarbetstidslagen, i den mån motsvarande kompensationsledighet åtnjutits under dygnet.

Arbetet kan emellertid vara att anse som ordinarie arbete enligt avtalet för maskin befäl § 12 mom. 8 om lastning eller lossning av kyllost samtidigt pågår i skift.

b) (Cirkulär 66/1955)

Kylmaskinist eller motorman tilldelas, när kyllost förs, vaktjänst för tillsyn av kylmaskinanläggning och kontroll av lastrumstemperaturer. Detta arbete är att anse som sådant ordinarie arbete som kan åläggas den anställde även under helgdagsdygn till sjöss.

c) (Cirkulär 90/1961)

Vakthavande maskinpersonals skötsel och tillsyn av pannanläggning som levererar värme för att upprätthålla viss föreskriven transporttemperatur på medförd oljelast anses ingå i berörda personals ordinarie arbetsuppgifter även under vaktjänstgöring på helgdag.

I det fall värmningen av lasten utförs tillfälligt för att möjliggöra en förestående lossning kan tillsynen av densamma dock ej åläggas vaktgående personal som ordinarie arbete på helgdag.

d) (Cirkulär 71/1963)

Vaktgående kylmaskinist omhänderhar tillsynen av fartygets kylmaskineri under hamnliggande. Samtidigt har ett maskinbefäl ålagts stopptörn. Fartygets hjälpmaskineri levererar ström till kylmaskineriet. Lastning eller lossning pågår ej.

Ovannämnda situation bedöms *ej* som sådant "annat arbete", vilket omnämns i maskinbefälsavtalet § 17 mom. 5. Övertidsersättning utgår således *ej* på grund härav under stopptörn.

e) (Cirkulär 41/1965)

Sjömans arbete med uppvärmning av oljelast för att underlätta lossning kan *ej* anses ingå i ordinarie arbetsuppgifter under vakt på helgdag till sjöss. Övertidsersättning skall dock endast utgå därest arbetsuppgifterna eller arbetsinsatserna därigenom väsentligt förändrats. Övertidsersättning skall icke ifrågakomma med mindre sjömannen gjort en påtaglig arbetsinsats.

Igånghållande av kylanläggning i kylfartyg är att anse som sådant arbete som till sjöss kan åläggas vaktindelas sjöman som ordinarie arbete under helgdag. Samma är förhållandet beträffande uppvärmning av sådana speciella oljelaster som tarvar särskild omvårdnad.

f) (Arbetsdomstolens dom 28.5.1969; Tirfing - Maskinbefälsförbundet)

Under söndag till sjöss pågår rengöring av ett tankfartygs lasttankar. Övertidsersättning utgår till i tankrengöringen deltagande däckspersonal. Det ålåg härvid vaktgående maskinbefäl att starta och stoppa samt utöva tillsyn av ballast- och butterworthpump jämte turbindriven lastoljepump. Den underställda personalen hade förstärkts p g a tankrengöringen.

Det av maskinbefälet utförda arbetet skall kompenseras med övertidsersättning. Kompensationsledighet skall ej utgå. Arbetet bedöms dock ej som övertidsarbete enligt Sjöarbetstidslagen.

g) (Arbetsdomstolens dom 28.5.1969; Thun - Maskinbefälsförbundet)

Oljelasten i mindre tankfartyg hålls under resa uppvärmd. Fartyget är för värmning av oljelast försett med helautomatisk ångpanna. Maskinbefälet har ej styrkt att pannan varit utsatt för några störningar under de söndagar tvisten gäller. Fartyget har dispens från sjöbefälskungörelsens föreskrifter att maskinbefäl måste finnas på vakt i maskinrummet.

För maskinbefälets vakter under ifrågavarande söndagar skall kompensationsledighet utgå. Övertidsersättning utgår ej.

h) (Arbetsdomstolens dom 28.5.1969; Billners - Maskinbefälsförbundet)

Lasten i tankfartyg har under senare delen av resan hållits uppvärmd, varvid Maskinbefälsförbundet hävdar att övertidsersättning skall utgå till vaktgående maskinbefäl under söndag till sjöss, då sådan uppvärmning sker. Förbundet anser att anledningen till uppvärmningen endast är att underlätta lossningen. Även om uppvärmningen sker för att undvika kvalitetsförsämring hävdar maskinbefälet att uppvärmningen ej kan anses ingå i ordinarie arbete under vakt på söndag till sjöss, såvida ej lasten annars kunde bli oanvändbar.

Redareföreningen hävdade att fartyget som framdrivningsmaskineri hade en dieselmotor. Här jämte fanns ombord för driften erforderligt hjälpmaskineri, vari bl a ingick två dubbeltryckspannor och en avgaspanna. En av dubbeltryckspannorna måste alltid hålla visst ångtryck med tanke på eventuell brandsläckning och andra mer eller mindre brådskande behov. Då något ånguttag ej sker kan pannan ej hållas kontinuerligt eldad, eftersom ångtrycket då skulle bli för högt. Man gör då i stället så att pannan eldas upp till önskat tryck och därefter släcks. När ångtrycket faller förfars på samma sätt på nytt. Detta sker normalt en eller två gånger per vakt. Vid denna eldning kan pannautomatiken inte utnyttjas utan pannan måste tändas och släckas manuellt. När däremot ånga uttas under längre tid övertar automatiken kontrollen av såväl ångtryck som vattennivå. Under tiden före det värmningen av oljelasten påbörjades hölls avgaspannan igång, varjämte en av dubbeltryckspannorna intermittert tändes och släcktes på nyss angivet sätt. Från och med påbörjandet av oljelastens värmning måste en av dubbeltryckspannorna - jämte avgaspannan - kontinuerligt tas i anspråk. Pannautomatiken kopplades därvid in för kontinuerlig drift. Härigenom minskades den

totala arbetsinsatsen från det vaktgående maskinbefälets sida. Maskinbefälet fick alltså mindre att göra i samband med att oljelasten började uppvärmas.

Domstolen ansåg - utan att gå in på i första stycket nämnda detaljfrågor - att värmningen av lasten var att anse som ordinarie arbete, för vilket kompensationsledighet skulle utgå. Tillräcklig grund ansågs ej föreligga för antagande att uppvärmningen i det aktuella fallet krävt en klart påtaglig och väsentlig arbetsinsats utöver de arbetsuppgifter som maskinbefälet eljest hade att utföra under vakttjänstgöringen.